

KLÂSİK TÜRK ŞİİRİNDE ELEŞTİRİNİN SİYASÎ ve TOPLUMSAL BOYUTU

Zülcüf KILIÇ*

ÖZET

Klâsik şairlerimiz, sanıldığı gibi, salt bir güzelin hayaliyle kendi ruh iklimlerinin fildişi kulelerinde topluma kapalı bir hayat sürmemişler, hayatları pahasına da olsa en küçük bir kusuru dahi haykırmaktan çekinmemişlerdir.

Topluluk içinde yaşamanın sonucu olarak toplumsal normlara aykırı davranışlar sergileyenlerin eleştirilmeleri doğal bir süreçtir. Bu süreç yalnız fert eksenli olmaz. Dejenere olan değerler, insânî ilişkiler, duyarsızlıklar, “ben” merkezli yaşamlar, yabancılaştırmalar, ötekileştirmeler; devlet ve devlet ricalinin bozulması... gibi konular, eleştirilerin dışında tutulmazlar.

Anahtar Kelimeler: Şiir, eleştiri, toplum, siyasî, sosyal.

POLITICAL AND SOCIAL DIMENSION OF THE CRITICISM IN THE CLASSICAL OTTOMAN POETRY

ABSTRACT

Classical Ottoman poets, as we think, did not lead a life which was isolated from the society, and they did not only live with an ideal of salt beauty, they also expressed the minor deficiencies in the society even if they costed their life.

As a result of living in a society, being criticized of the people who behave against the social norms is a natural process. This process is not only within the axis of an individual. The subjects like degenerated values, human relations, insensitivity, egocentric lives,

* Dr., Fırat Üniversitesi.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*
Volume 4/2 Winter 2009

alienation, making the other, degeneration of the state and the high officials are not excluded from the criticism.

Key Words: Poetry, criticism, society, political, social.

1. Giriş

Klâsik Türk şiirinde aşkın mutluluğu veya hüznü, tabiatın ölgünlüğü veya dirilişi ne kadar yoğunlukta işlenmişse de Klâsik şairlerimiz, ara ara bu dar kalıpların dışına taşmış ve insân olmaları hesabıyla her normal insân gibi olumsuzlukları da kendi konum ve psikolojik yapılarına göre eleştirmekten, yermekten geri durmamışlardır.

Klâsik şairlerimizin öfkelenmek, tepki göstermek gibi gölgede kalan bu yönlerine bir ayna tutmak; Klâsik şiirimizin salt aşk, şarap,... temi üzerine kurulu olmadığını göstermek için yapmış olduğumuz bu çalışma ile Klâsik şiirin hayattan kopuk ve salt hayâllerden örülü tezlerine karşı, “sosyal eleştiri” gibi bir yönünün varlığını ortaya koyarak gerçek hayatla olan organik bağıntısını göstermeye çalışacağız.

Klâsik edebiyatımızın, çoğu araştırmacı ve yorumcular tarafından ihmal edilen güçlü yanlarından birisi de onun sosyal konular ve günlük hayatla olan ilişkisidir. Altı asır kesintisiz devam etmiş bu edebiyatın yaşandığı devri, muhiti ve cemiyeti nasıl kuvvetle aksettirdiğini görmek yerine, nedense hemen daima hayal dünyasına dikkat edilmiş; realiteyle münasebeti çok zaman gözden kaçırılmıştır. Oysa bu şiire alışılmışın dışında bir açıdan bakıldığında, büyük bir devlet ve medeniyetin kültür tarihini ve sosyal hayatını öğrenmek için başvuracağımız önemli kaynaklardan biri olduğu görülecektir. Unutulmamalıdır ki Klâsik şiirimizin etkilediği ve etkilendiği devir ve çevre bugünkünden oldukça farklıydı. Duygularda, onların dile getirilişinde, düşüncede, dünya görüşünde ve özellikle hayat biçiminde bunu açıkça görmek mümkündür. O halde metinleri okurken zihinlerdeki birtakım ön yargılar kenara itilmeli, her şeyi ile o devir teneffüs edilmelidir. Edebiyat, cemiyetin aynası olduğuna göre burada, Osmanlı sosyal hayatını ve kültür tarihini iyi bilmek gerektiğini söylemek yanlış olmaz. Böyle bir görüş dâhilinde yapılacak araştırmalar, Dîvân şiirinin devrini tenkidini, gözlemciliğini, daima bir realiteye dayanan tasavvurlarını, hâsılı onun bütün bir

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

kimliğini ve portresini gözler önüne serecektir¹. Bu portre dikkatli incelendiğinde, eleştirinin de Klâsik şiirimiz içinde gerektiği kadar yer bulduğu görülecektir. Bu eleştiriler bazen kişisel olmanın ötesine geçememiş bazen de toplumu derinden etkileyen siyasî, sosyal, kültürel boyutlarda olmuştur. Bu türden eleştiriler, şairlerin keyiflerini kaçırmış, hatta canları pahasına da olsa yapılmıştır ve bedelleri de ödenmiştir.

2. Eleştirinin Siyasî ve Toplumsal Boyutu

Toplumsal değerlerin değişmesi veya kötüye kullanılması hicivci ve mizahçıların nefretini artırmaya ve bu nefretin eleştiriye dönüşmesine yol açan faktörlerin başında geldiği hemen hemen konuya değinen her edebiyat tarihçisi tarafından ileri sürülmektedir. Kişisel ve toplumsal eleştirinin temelinde nefretin varlığı inkâr edilemez. Bu nefret kişisel olduğu gibi bazen de kişisel olmanın üzerinde, topluma hizmet etmek, toplumun gelişip güçlenmesine yönelik bir hüviyete bürünür. Şair, toplumun ikbalini isteklerinin önüne geçirip perde çekilen olumsuzlukların üzerindeki bulutları dağıtarak tüm halkın görebilmesi için zemin oluşturur.

Oğlanlar öğüt almaz yiğitler tevbe kılmaz
Kocalar tâ'at kılmaz sarp rûzigâr olmuştur

(Yûnus 76)

Akrep oldu âlemin halkı vü mâr
Fitne yayıldı âlâ kavmiş'ş-şerâr
Kanda var bir arı bâtın doğru yâr
Kanı insâf ü mürüvvet kimde var

(Nesimî Tuyuğ 84)

Dâd-ı în zulm ez ki h^vâhem [men] be-der-gâh-ı refî^c
Hazret-i sultân-ı a^czam hüsrev-i ahkâm-ı kâm

(Ahmed-i Dâ'î Kasîde 18-5. beyit)

(“Bu zulmün adaletini kimden dileyeyim, o yüce makamın eşiğinde; ulu sultan hazretleri, arzu hükümlerinin hükümdarı”)

¹ S. AYLAR, “*Dîvân Şiirinde Sosyal Hayatın İzlerine Dair Birkaç Örnek*”, *Dergâh*, 65, İstanbul, 1995, s. 10

Bu zu'ma düştü münkirler ki himmet kalmamış aslâ
 Cihânda merd-i ma'nâ şîr-i savlet kalmamış aslâ
 Gürûh-ı evliyâda zerre kudret kalmamış aslâ
 Sanırlar hâşe li'llâh hiç kerâmet kalmamış aslâ
 Budur sohbetleri kim Haydariyyet kalmamış aslâ
 Geçen pîrânın ervâhında kuvvet kalmamış aslâ

Yetiş ey seyf-i meslûl-i tarîkat şîr-i Yezdânî

Erenler pîşvâsı Hazret-i Sultân-ı Dîvânî

(Şeyh Gâlib Terci-bent 3-4. beyit)

Kanda bir ehl-i kerem varsa yaşatmaz rûzgâr

Yer yüzünde şimdi bir âdem mi var âdem gibi

(Şeyhülislam Yahya Gazel 407-3. beyit)

Ancak şairi nefrete ve öfkeye sevk eden sebepler daha çok önemlidir. Bu sebeplerin ise, genelde ahlâkın ve toplumsal değerlerin alt üst edilmesi, toplumun aldatılması, asalet ve iffetin yerine, rezalet, kötülük ve riyakârlığın değer kazanması gibi sosyal olumsuz değişimlere dayandığı görülür. Burada topluma veya kişilere yöneltilen eleştirinin ölçüsü de şair tarafından beğenilmeyen sosyal olayın çapıyla ve kendi ıstırabının ölçüsüyle orantılıdır.

Dünyâyı tokuz dolaşsa âdem bulamaz

Baba-yı şefik bir selîmü'l-bâli

Ferzend-i nüh âbâ-yı felek olmakla

Ebnâ-yı zemâne heb tokuz babalı

(Sabit Rubai 8)

Düşmez gürûh-ı meste olmak hicâba beste

Rüsvâyılık tururken nâmûs u 'ârı n' eyler

(Nâbî Gazel 88-3. beyit)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*

Pîre-zâl-i dehre Bâkî kimse muhtâc olmasın
Saklasın Hak kulların nâ-merde muhtâc olmadan

(Bâkî Gazel 394-5. beyit)

Yalanı kağıda yazar ki sata hâce hakîm

Vâiz-i şerrin işi sıtmaya satmak kâğıt

(Hayâlî Gazel 46-4. beyit)

Yetîm mâlını Dâ'î helâl bilmekten

Bu yig ki mu'terif olup mey-i harâm içeler

(Ahmed-i Dâ'î Gazel 231-7. beyit)

°Aceb mahlûk erişti göz yumuban dürüşti

Helâl harâm karıştı assı-ziyân olısar

(Yûnus 60)

Birçok hiciv, hezel ve alay yazarı aptallığı alaya almak istediklerini açıkça ifade ederek bu amaçla toplumdan kötülükleri uzaklaştırmaya veya azaltmaya çalışır. Senâî “benim hezlim öğretmektir”. Mevlâna “sen hezeli ciddî olarak bil” ve ‘Ubeyd, “hezeli küçük görme ve hezelcilere hakaret gözüyle bakma” ya da “dilencilerin sövmesinden... şairlerin ve maskaracıların dilinden incinme...”² derken, bu edipler, hicivci veya mizahçıların keskin dilinden ve etkili darbelerinden korkmanın yersiz olduğunu belirtmek istemişler ve üstelik, toplumun, onların ısrarlı isteklerine uymasını beklemişler. Zira onların hedeflerinde basit düşmanlıklar yoktur. Aksine böyle üzücü bazen de incitici dili kullanmaktan amaçları, toplumu fesada götürenleri uyarmak, cahil, habersiz ve aldatılmış insânları gaflet uykusundan uyandırmaktır.

Cihân-ârâ cihân içindedir arayı bilmezler

O mâhiler ki deryâ içredir deryâyı bilmezler

² H. ÇİFTÇİ, “Klâsik İslâm Edebiyatında Hiciv ve Mizah” **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Erzurum, 1998, S.10, s. 157

(Hayâlî Gazel 53-1. beyit)

Sözde anın bigiyem diyene de kim

Nice bülbül bigi ede nağme gurâb

(Ahmedî Kasîde 8-30. beyit)

Müdde'î eyler bana taklîd nazm ü nesrde

Lîk nâ-merbût elfâzı mükedder zâtı var

Pehlevanlar bâd-pâlar seğredende her taraf

Tıfl hem cevlân eder ammâ ağaçtan atı var

(Fuzûlî Kıt'a 8)

Kuş dilini bildinse dahi bî-edep olup

Deme ki anı Dâvud u Süleymân dahi bilmez

(Ahmedî Gazel 276-8. beyit)

Mürâyî hamri müselles deyi satıp zâlim

Şarâbın üstüne hürmet biraz da hîle katar

(Nedîm Kasîde 13-21. beyit)

Eleştiri içeren mevcut eserlerden çoğu, her ne kadar nefret andıran görünümdeyse de, onların arka planında gerçeğe, asalete, iffete, gerçek güzelliğe ve kusursuzluğa beslenen derin ve ince bir aşk ve istek yatar. Bu özellik de, ancak ince bir düşünme ve araştırma ile ortaya çıkabilir.

Görürse ayb u halel setr ü sed eder ârif

Hased durur nola ger ta'n eder ise cühhâl

(Şeyhî Kasîde 3-58. beyit)

Cümle insân bir değildir gel beri ma'naya bak

Gül verir tasdi'ler def'-i sudâ' eyler gül-âb

(Necâtî Kasîde 4-13. beyit)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

Kul olan aşka cihân beğlerine eğmedi baş

Başka sultân-ı cihânız gör e kimin kuluyuz

(Hayretî Gazel 138-2. beyit)

İktizâ'-yi nesak-i mülk ü nizam-i millet

Has u amın kimin a'la kimin etmiş ednâ

(Fuzûlî Kasîde 20-2. beyit)

Salâh-ı âlem-i kevn olsa ger fesâdı kadar

Olurdu kâm-revâ ehl-i dil murâdı kadar

(Nâ'ilî Kasîde 37-1. beyit)

Eleştiri ve alaycılığın oluşmasına sebep olan en önemli bir faktör de, şairin idealist yapısıyla ilgilidir. Çünkü temelde o, hep mükemmelliği arar. Eleştirici ya da alaycı şair, gerçekleri abartarak saçma sapan sözlerle eleştirmesi bakımından idealist ruhla çelişkili gibi görünse bile, temelde bir hedefi amaçladığı kesindir. Zira mevcut sosyal ortamdaki değerler ve ahlâkî yapı, şairi tatmin etmediği için o, sürekli zihninde oluşturduğu yeni bir dünya ve hak-hukuk, adalet ve iyiliğin hâkim olduğu bir ortam arzularak onu savunur. Öte taraftan beğenmediği mevcut düzeni, değerlerini ve onları doğuran anlayışları da alaya alarak küçümser, hatta idealindeki yapının oluşumuna zemin hazırlamak için, onlarla savaşmayı bile göze alır.

Meh-i nevinde eğer düşse bir dilim nânı

Mukarrer anı da erbâb-ı mâl ü câh kapar

(Şeyhülislam Yahya Gazel 90-4. beyit)

Bu meclis-i pür-vahşet-i bîdâdda ancak

Mazlûmlar âhıydı gelen gûşa hafâdan

(Nâ'ilî Kasîde 13-3. beyit)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

Hukûk def'i için ağniyâ-yi eşcâra
 Sahâyif-i çemen oldu eyâdî-i fukarâ
 (Fuzûlî Kasîde 1-33. beyit)

Tâb-ı dilden ahker-i sûzâna döndü gözlerim
 Bu meseldir kim yanar huşkûn yanınca ter bile
 (Bâkî Kasîde 10-7. beyit)

Resmi durur sultânların kullar günâh eyleyicek
 Yâ edepler ol kulunu yâ mezâda verir satar
 (Yûnus 78)

Çoğu zaman da şairlerin amacı, toplumsal yapıdaki adaletsizlik ve eşitsizlik, siyasal mekanizmadaki bozukluk, yöneticilerin zulmü ve benzeri olumsuzlukları alaya alarak mizahî bir eda ile eleştirmekdir³.

Her biri garrâlanıp mâl u menâla dem-be-dem
 Hor-nümâ olup sanır kendiyi şahs-ı muhterem
 (Rûhî Terci-bent 2-5-3. beyit)

Kimisi kılar nasîhat halka kılıp feth-i fem
 Gerçi bilir ma^cnii kendisi tutmaz ey dedem
 (Rûhî Terci-bent 2-5-4. beyit)

İçtiğın duyurdular müftî-i şer^ca rindler
 Zâhidâ kaldır tabanı yoksa yersin köteği

³ H. ÇİFTÇİ, "Bir Fabl Olarak Fare ile Kedi Hikâyesinin Arasındaki Mesaj"
 Akademik Araştırmalar Dergisi, İstanbul, 1999, S.1, s.59

(Rûhî Gazel 1067-3. beyit)

Hicvin bir kısmının da siyasî olduğu görülür. “İslâm’da bununun tarihçesi Hz. Ali ile Muaviye’nin hilafet mücadelesine kadar uzanır.”⁴

Tâ zarâr yetmeye ednalar a‘laldardan

Eylemiş âleme ferman-i hilafet icrâ

(Fuzûlî Kasîde 20-3. beyit)

Gül-zâr-ı dehri terbiyet etseydi himmetin

Bâd-ı hazândan ermez idi şemme-i elem

(Ahmed Paşa Terci-bent 1-2-6. beyit)

Lik insân olana vech-i ma' išet lâzım

Hırka vü lokmaya muhtâçtır erbâb-ı Hudâ

(Rûhî Kasîde 17-14. beyit)

Tahammül eyle zulmünden ‘adûnun çekme gam ey dil

Ki kalmaz böyle elbette gelir bir hâkim-i ‘âdil

(Rûhî Gazel 741-1. beyit)

Râh-ı gamda ben gubârı hâkdan kaldırmayan

Rûzigâr eksikliğidir rûzigâr eksikliği

(Hayâlî Gazel 561-2. beyit)

Hicvin bir çeşidi de toplumsal bir nitelik taşır. Bu tür hiciv, geçmişte ihtişamlı bazı toplumlarda sosyal, siyasal, iktisadî ve ahlâkî çöküntünün ve yozlaşmanın meydana geldiği sıralarda en parlak dönemini yaşar. Genelde hedefi toplumdur, zalim ve baskıcı

⁴ H. ÇİFTÇİ, “Klâsik İslâm Edebiyatında Hiciv ve Mizahın Yöntemleri” *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, 1999, S.11, s.173

yöneticilerdir, ahlâkî yozlaşmaya neden olan yasa ve kurallardır, adet ve geleneklerdir, kötü ekonomidir, fitne kaynağı kadındır. Kısaca sosyal yaşamda kötü olan her şey ve buna sebep olan herkes ve her anlayış ve düşünce biçimidir⁵.

Ey dil hele âlemde bir âdem yoğimiş
Var ise de ehl-i dile mahrem yoğimiş.
Gam çekme hakîkate eğer ârif isen
Farz eyle ki el'ân yine âlem yoğimiş

(Nef'î Rubai 4)

Tefrîka hasıl tarîk-i mülk-i cem'iyet mahûf
Âh bilmen n'eyleyem yok bir muvâfık reh-nümûn

(Fuzûlî Gazel 232-9. beyit)

Kanda bir ehl-i kerem varsa yaşatmaz rûzgâr
Yer yüzünde şimdi bir âdem mi var âdem gibi

(Şeyhülislam Yahya Gazel 407-3. beyit)

Kemend-i 'aciz ile olmazdı dest ü pâ beste
Bu bendi geçmese bana zamâne-i muhtâl

(Bâkî Kasîde 20-32. beyit)

Halkın emvâlin alıp sonra teselli vermek
Füls-i mâhîyi soyup yağda pişirmek gibidir
Gusfendânın edip kat^c-ı tarîk-i nefesin
Bacağından üfürüp sonra şişirmek gibidir

(Nâbî Kıt'a 25)

^cAsrda zındîk-sîmâ şeyhler

⁵ H. ÇİFÇİ, a.g.m., s. 174

Müstecâbü'd-da^cvelikle lâf atar

Gayptan mansıb verip tâliblere

Aldayıp halkı velâyetler satar

(Nâbî Kıt'a 39)

Felek aksine dönmüştür meğer âhir zemân oldu

Kafeste tûti vü kumrî çemenlerde gurâb oynar

(Nesimî Gazel 403-6. beyit)

Eşkimden özge kimse şeb-i gamda gelmedi

Bir kâse âb ile dil-i bîmârım üstüne

(Ahmed Paşa Kasîde 17-7. beyit)

3. Sonuç

Klâsik şiirin ruhuna gerçek anlamda nüfûz edildiğinde görülecektir ki hayâlî imgeler kadar sıklıkla görülme de, gerçek, ayakları yere basan hayattan da izler taşınmaktadır. Klâsik şiirimizin ruhuna aykırı gibi algılanabilecek bu durum, realitenin doğal bir sonucu olarak tezahür eder. Klâsik şiirimiz, topluma ayna tutmak, toplumu yansıtmak gibi bir misyonla hareket etmemiştir elbette, fakat her sanat eseri gibi içinde bulunduğu toplum yapısından da büsbütün bağımsız hareket etmemiş, içinde var olduğu toplumun genel yapısı hakkında da ipuçları vermiştir.

Bu çalışmamız göstermiştir ki Klâsik Türk şairleri siyasî ve toplumsal olaylar, hareketlilikler karşısında aldırılmaz bir tavır takınmamış, şiirlerinde bu konuları da işlemişlerdir.

KAYNAKÇA

AK, Coşkun (2001), **Rûhî-i Bağdâdî Dîvâmı**, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa.

AKDOĞAN, Yaşar (1979), **Ahmedî Dîvâmı ve Dil Hususiyetleri: Gramer, Sentaks, Sözlük**, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

- AKKUŞ, Metin (1993), **Nef'î Dîvânı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- AYAN, Hüseyin (2002), **Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânının Tenkitli Metni**, TDK Yayınları, Ankara.
- AYLAR, Selçuk (1995), “Dîvân Şiirinde Sosyal Hayatın izlerine Dair Birkaç Örnek”, **Dergâh**, 65, Temmuz 1995, İstanbul.
- BİLKAN, Ali Fuat (1997), **Nâbî Dîvânı**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmed, M. Ali TANYERİ, (1981), **Hayrefî Dîvân**, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- ÇİFTÇİ, Hasan (1998), “Klâsik İslâm Edebiyatında Hiciv ve Mizah” **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, S.10, Erzurum.
- (1999), “Klâsik İslâm Edebiyatında Hiciv ve Mizahın Yöntemleri” **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, S. 11, Erzurum.
- (1999), “Bir Fabl Olarak Fare ile Kedi Hikâyesinin Arasındaki Mesaj” **Akademik Araştırmalar Dergisi**, S.1, İstanbul.
- (2002), **Klâsik Fars Edebiyatında Hiciv ve Sosyal Eleştiri**, KB Yayınları, Ankara.
- İPEKTEN, Haluk (1990), **Nâ'îlî Dîvânı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- İSEN, Mustafa, C. KURNAZ (1990), **Şeyhî Dîvânı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- KALKIŞIM, Muhsin (1994), **Şeyh Gâlib Dîvânı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- KARACAN, Turgut SABİT, (1991), **(Bosnalı Alaaddin) Sabit Dîvânı**, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas.
- KAVRUK, Hasan (2001), **Şeyhülislâm Yahyâ Dîvânı**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- KÜÇÜK, Sabahattin (1994), **Bâkî Dîvânı (Tenkitli Basım)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- MACİT, Muhsin (1997), **Nedîm Dîvânı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ÖZMEN, Mehmet (2001), **Ahmed-i Dâ'î Dîvânı (Metin, Gramer, Tıpkı Basım)**, TDK Yayınları, Ankara.
- TARLAN, Ali Nihat (1992), **Ahmet Paşa Dîvânı**, Akçağ Yayınları, Ankara.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

----- (1992), **Necâtî Beg Dîvâmı**, Akçağ Yayınları,
Ankara.

----- (1992), **Hayâlî Dîvâmı**, Akçağ Yayınları,
Ankara.

TATÇI, Mustafa (1990), **Yûnus Emre Dîvân Tenkitli Metni**, Kültür
Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*